

Sygn. akt: III AUa 2610/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 24 września 2014 r.

Sąd Apelacyjny w Łodzi, III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: SSA Iwona Szybka (spr.)

Sędziowie: SSA Jacek Zajączkowski

SSO del. Joanna Kasicka

Protokolant: st.sekr.sądowy Patrycja Stasiak

po rozpoznaniu w dniu 24 września 2014 r. w Łodzi

sprawy **K. P.**

przeciwko **Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych I Oddziałowi w Ł.**

o zwrot nienależnie pobranej renty socjalnej,

na skutek apelacji organu rentowego

od wyroku Sądu Okręgowego w Łodzi

z dnia 22 października 2013 r., sygn. akt: VIII U 689/13;

oddala apelację.

Sygn. akt III AUa 2610/13

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 24 stycznia 2013 roku Zakład Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w Ł. zobowiązał K. P. do zwrotu nienależnie pobranych świadczeń z tytułu renty socjalnej za okres od dnia 1 stycznia 2011 roku do 31 stycznia 2011 roku w kwocie 593,28 zł.

W odwołaniu od tej decyzji K. P. wskazał, że styczniu 2011 roku pracował w firmie (...) Ł. R., zaś wypłatę wynagrodzenia za styczeń otrzymał w lutym. Organ rentowy wniósł o oddalenie odwołania.

Wyrokiem z dnia 22 października 2013r. Sąd Okręgowy w Łodzi zmienił zaskarżoną decyzję i ustalił, że K. P. nie jest zobowiązany do zwrotu nienależnie pobranych świadczeń za okres od 1 stycznia 2011r. do 31 stycznia 2011r. w kwocie 593,28 zł.

Sąd Okręgowy ustalił, że K. P. ur. (...), pobiera rentę socjalną przyznaną mu decyzją ZUS z dnia 1 października 2003 roku. Zarówno w decyzji z dnia 1 października 2003 roku jak i w kolejnych decyzjach kierowanych do ubezpieczonego zawarto pouczenie o obowiązku niezwłocznego powiadomienia Zakładu o osiągnięciu przychodu w kwocie powodującej zawieszenie prawa do renty socjalnej.

Decyzją z dnia 3 marca 2010 roku Zakład Ubezpieczeń Społecznych wskazał, że przyznana ubezpieczonemu renta socjalna od dnia 1 marca 2010 roku wynosi 593,28 zł.

Według danych zawartych w systemie informatycznym Zakładu Ubezpieczeń Społecznych zadeklarowana podstawa wymiaru składki na ubezpieczenia społeczne przez dwóch płatników wnioskodawcy tj.: - O. D. H. A. - za styczeń 2011 roku wyniosła - 268,37 zł,

- Biuro Ochrony (...) R. Ł. (1) - za styczeń 2011 roku wyniosła - 866,25 zł.

K. P. w okresie od 3 stycznia 2011 roku do 1 czerwca 2011 roku był zatrudniony przez Ł. R. prowadzącego działalność gospodarczą pod firmą Biuro Ochrony (...) R. Ł. (2), w wymiarze 5/8 etatu. Miesięczne wynagrodzenie wnioskodawcy, wynoszące 866,25 złotych brutto, miało być wypłacane z dołu, do 10 dnia następnego miesiąca kalendarzowego.

Wnioskodawca będąc pracownikiem Ł. R., prowadzącego działalność gospodarczą pod firmą Biuro Ochrony (...) R. Ł. (2), otrzymał należne mu wynagrodzenie za styczeń 2011 roku w następnym miesiącu kalendarzowym, tj. w lutym 2011 roku.

Według komunikatu Prezesa Zakładu Ubezpieczeń Społecznych z dnia 22 listopada 2010 roku w sprawie kwoty przychodu odpowiadającej 30 % przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia za III kwartał 2010 roku ogłoszonego do celów emerytalnych (M.P.2010.90.1052) od dnia 1 grudnia 2010 kwota przychodu odpowiadająca 30% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia za III kwartał 2010 roku ogłoszonego do celów emerytalnych wynosi 961 zł.

W konsekwencji powyższych ustaleń, Sąd Okręgowy stwierdził, że a odwołanie zasługuje na uwzględnienie, albowiem wypłacona w styczniu 2011 roku wnioskodawcy renta socjalna nie była świadczeniem nienależnie pobranym podlegającym obowiązkowi zwrotu. Odwołując się do treści przepisu art. 138 ust. 1 ustawy z 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych oraz art. 10 ust. 6 ustawy z dnia 27 czerwca 2003r. o rencie socjalnej, Sąd zwrócił uwagę, że K. P. będąc od dnia 3 stycznia 2011 roku pracownikiem Biura Ochrony (...) R. Ł. (2) otrzymał należne mu wynagrodzenie za miesiąc styczeń 2011 roku w następnym miesiącu kalendarzowym, tj. w lutym 2011 roku. Ponieważ przychód uważa się za osiągnięty w miesiącu, w którym został wypłacony odwołujący w styczniu 2011 roku nie osiągnął przychodu odpowiadającego 30% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia. Sąd skonstatował, że w okolicznościach sprawy nie miało miejsca nienależnie pobrane świadczenia a zatem warunek określony w art. 138 ust. 1 ustawy emerytalno-rentowej nie został spełniony. W związku z powyższym, K. P. nie jest zobowiązany do zwrotu nienależnie pobranych świadczeń za okres od 1 stycznia 2011 roku do 31 stycznia 2011 roku w kwocie 593,28 zł, o czym Sąd orzekł na podstawie art. 477¹⁴ § 2 k.p.c.

W apelacji organ rentowy zaskarżył powyższy wyrok w całości, zarzucając mu: - naruszenie prawa procesowego, tj. art. 233 k.p.c. polegające na wydaniu wyroku bez wyjaśnienia wszystkich okoliczności istotnych dla rozstrzygnięcia sprawy.

- naruszenie prawa materialnego, a w szczególności art. 138 z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z FUS (Dz. U. z 2009r. Nr 153 poz. 1227 z p. zm.) oraz art. 10 ustawy z dnia 27 czerwca 2003r. o rencie socjalnej (Dz. U. Nr 135, poz. 1268), poprzez niewłaściwe jego zastosowanie i ustalenie, że wnioskodawca nie jest zobowiązany do zwrotu nienależnie pobranego świadczenia.

Wskazując na te zarzuty, apelujący wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku i oddalenie odwołania.

Zdaniem apelującego wnioskodawca pobierający rentę socjalną, osiągnął w styczniu 2011r. wynagrodzenie przekraczające 30% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia i został zobowiązany do zwrotu nienależnie pobranego świadczenia za okres od 1 do 31 stycznia 2011r. Taki stan wynika z zaświadczeń wystawianych przez pracodawców i znajdujących odzwierciedlenie w systemie informatycznym organu rentowego.

Sąd uznał na podstawie wyjaśnień wnioskodawcy, że otrzymanie należnego wynagrodzenia nastąpiło w lutym, jednakże żaden dokument tego faktu nie potwierdza i oparcie się wyłącznie na wyjaśnieniu osoby zainteresowanej jest dowolną oceną materiału. Dochodzenie nadpłaty w trybie art. 138 ustawy o emeryturach i rentach znajduje uzasadnienie, gdyż mamy tu do czynienia z nienależnie pobranym świadczeniem, w przypadku którego świadczeniobiorca był poinformowany o okolicznościach wpływających na zawieszenie prawa do wypłaty (pkt V ppkt 3 decyzji), a zarazem osiągnął we wskazanym miesiącu wynagrodzenie w kwocie powodującej zawieszenie prawa do renty socjalnej.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja jest niezasadna.

Przedmiotem sporu w niniejszej sprawie była kwestia, czy renta socjalna wypłacona wnioskodawcy w styczniu 2011 roku był świadczeniem nienależnie pobranym w myśl przepisów art. 138 ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z FUS (Dz. U. Nr 153 z 2009r., poz. 1227 – tekst jednolity z późn. zm.) i czy wnioskodawca obowiązany jest do jego zwrotu.

Zgodnie z art. 138 ust. 1 2 cyt. wyżej ustawy osoba, która nienależnie pobrała świadczenia, jest obowiązana do ich zwrotu. Za nienależnie pobrane świadczenia w rozumieniu ust. 1 uważa się:

1) świadczenia wypłacone mimo zaistnienia okoliczności powodujących ustanie lub zawieszenie prawa do świadczeń albo wstrzymanie wypłaty świadczeń w całości lub w części, jeżeli osoba pobierająca świadczenia była pouczona o braku prawa do ich pobierania;

2) świadczenia przyznane lub wypłacone na podstawie fałszywych zeznań lub dokumentów albo w innych przypadkach świadomego wprowadzenia w błąd przez osobę pobierającą świadczenia.

We wskazanym powyżej zakresie Sąd Okręgowy przeprowadził stosowne postępowanie dowodowe, a w swych ustaleniach i wnioskach nie wykroczył poza ramy swobodnej oceny wiarygodności i mocy dowodów wynikające z przepisu art. 233 k.p.c., nie popełnił też uchybień w zakresie kwalifikacji prawnej ustalonych faktów, które mogłyby uzasadnić ingerencję w treść zaskarżonego orzeczenia.

Sąd Apelacyjny podziela utrwalone w orzecznictwie stanowisko, iż żądanie zwrotu nienależnego świadczenia z ubezpieczenia społecznego uzasadnione jest tylko wobec osoby, która otrzymała świadczenie bez podstawy prawnej, i tylko wówczas, gdy miała świadomość, że wypłacone świadczenie jej się nie należy. W wyroku z dnia 6 marca 2012 r. (I UK 331/11, LEX nr 1165287) Sąd Najwyższy podkreślił nadto, iż świadomość nienależności świadczenia ma wypływać z pouczenia uprawnionego przez organ rentowy o okolicznościach powodujących wypłatę świadczeń nienależnych, a pouczenie stanowi warunek sine qua non obowiązku ich zwrotu.

Przekładając powyższe na grunt rozpoznawanej sprawy, należy podkreślić że wnioskodawca niewątpliwie był pouczony o zasadach wypłaty i zawieszania renty socjalnej, jednakże wypłacona mu w styczniu 2011 roku renta socjalna nie była świadczeniem nienależnym w rozumieniu art. 138 ustawy o FUS. Sąd Apelacyjny podziela stanowisko Sądu I instancji uznające za wiarygodne zeznania wnioskodawcy, że wynagrodzenie za pracę w firmie (...) R. Ł. (2) za styczeń 2011 roku otrzymał w lutym 2011 roku. Zarówno „informacja dla pracownika” znajdująca się na karcie 21 akt niniejszej sprawy, jak i treść zawartej umowy o pracę pozwalają wysnuć jednoznaczny wniosek, że wnioskodawca miał otrzymywać wynagrodzenie za cały przepracowany miesiąc, po przepracowaniu tego miesiąca. Oczywiście jest, że przy takim postanowieniu umowy o pracę, potwierdzonym dodatkowo „informacją dla pracownika” wnioskodawca nie mógł otrzymać wynagrodzenia w styczniu 2011 roku, bo cały miesiąc nie był jeszcze przepracowany. Przy czym bez znaczenia jest, czy wypłata tego wynagrodzenia nastąpiła 1 lutego czy 10 lutego 2011 roku. Zgodnie bowiem z art. 10 ust. 6 ustawy z dnia 27 czerwca 2003 roku o rencie socjalnej, prawo do renty socjalnej zawiesza się za miesiąc, w którym zostały osiągnięte przychody w łącznej kwocie wyższej niż 30% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia za kwartał kalendarzowy ostatnio ogłoszonego przez Prezesa GUS do celów emerytalnych. Ustawa z

dnia 27 czerwca 2003r. o rencie socjalnej Dz. U. Nr 135, poz. 1268 ze zm.) nie zawiera definicji przychodu. Należy jednak zauważyć, że w kwestiach nieuregulowanych odmiennie art. 15 tego aktu odsyła do unormowań ustawy z 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, w tym także do art. 104, traktującego o zawieszaniu prawa do świadczeń, a w konsekwencji - do przepisów ustawy z 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych. Art. 4 pkt 9 tego ostatniego aktu nawiązuje zaś - w zakresie pojęcia przychodu - do regulacji ustawy z 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych. Art. 11 ust. 1 ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych stanowi, że przychodami są otrzymane lub pozostawione do dyspozycji podatnika w roku kalendarzowym pieniądze i wartości pieniężne oraz wartość otrzymanych świadczeń w naturze i innych nieodpłatnych świadczeń. Przychodem nie jest więc należna kwota lub wartość pieniężna, ale kwota rzeczywiście przez podatnika osiągnięta, otrzymana, pozostawiona do jego dyspozycji. Samo stwierdzenie przez osobę zobowiązaną, że podatnikowi przysługuje należność w konkretnej wysokości nie stanowi jeszcze przychodu. Przychód pojawia się dopiero wtedy, gdy podatnik otrzymał pieniądze lub pozostawiono je do jego dyspozycji tak, że mógł swobodnie nimi rozporządzać (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z 12.03.2013r., III AUa 1521/12, Lex nr 1211942 i powołane tam wyroki). Tym samym, wynikająca z systemu informatycznego ZUS podstawa wymiaru składek za styczeń 2011 roku w żadnym wypadku sama przez się nie oznacza, iż w styczniu 2011 roku K. P. otrzymał należne mu za ten miesiąc wynagrodzenie.

Według komunikatu Prezesa Zakładu Ubezpieczeń Społecznych z dnia 22 listopada 2010 roku w sprawie kwoty przychodu odpowiadającej 30 % przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia za III kwartał 2010 roku ogłoszonego do celów emerytalnych (M.P.2010.90.1052) od dnia 1 grudnia 2010 kwota przychodu odpowiadająca 30% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia za III kwartał 2010 roku ogłoszonego do celów emerytalnych wynosi 961 zł, to wnioskodawca osiągając w styczniu 2011 roku w rzeczywistości tylko wynagrodzenie z zatrudnienia w O. D. H. A. w wysokości 268,37 zł, nie osiągnął przychodu odpowiadającego 30% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia.

W okolicznościach niniejszej sprawy istniały zatem pełne podstawy faktyczne i prawne do kwalifikacji przez Sąd I instancji wypłaconej wnioskodawcy za styczeń 2011r. renty socjalnej jako świadczenia nie spełniającego definicji świadczenia nienależnie pobranego w rozumieniu art. 138 ust. 2 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, co z kolei skutkuje brakiem obowiązku zwrotu tego świadczenia po myśli art. 138 ust. 1 powołanej ustawy. Stąd też Sąd zasadnie uznał, że wnioskodawca nie ma obowiązku zwrotu nienależnie pobranego świadczenia w kwocie 593,28 złotych.

Mając powyższe na względzie Sąd Apelacyjny uznał apelację za nieuzasadnioną co zgodnie z treścią art. 385 k.p.c. skutkowało jej oddaleniem.